

‘אמר רב פפא: בדיק לן רבא’. כמו כאן, מצאנו בכמה מקומות בש"ס שרב פפא מסר דברים שבהם בדיק רבא את תלמידיו – בעירובין נא. פסחים נה: מו"ק יג. נדרים צ: בכורות מז. (ושם לפנינו 'רבה', ואולם גרסת הרא"ש: 'רבא', וכ"נ, שהרי רבא הוא רבו של רב פפא ורבה רבו של רבא). ומצאנו במקום אחד שגם רבו של רבא, רב יוסף, נהג כן עם תלמידו – בחולין קלג. (וי"ג שם 'רבה' – ע"ש ברש"י ותוס' וב"ח). ועוד נזכרו שני חכמים שנהגו כן – רחבה (עירובין עו.) ורב הונא בר חיננא (כתובות סא.).

דף צב

‘גמירי, שתי סמיכות בצבור’. ענין המאמר; קבלה היא בידינו שאין סמיכה בקרבנות ציבור אלא בשתיים, ואין ללמוד מפר הבא על המצוות לשאר קרבנות ציבור כשם שלמדים ממנו לענין שאר הלכות (פירוש המשנה לרמב"ם).

‘אמר ליה רבי שמעון: והלא אין סמיכה אלא בבעלים, וזה אהרן ובניו סומכים’ – הלכך סמיכה זו אינה כלולה בהלכה 'שתי סמיכות בצבור'.
ע' בספר מקדש דוד (כד, ו) שבאר שלר' שמעון סמיכה זו שונה ביסוד דינה מסמיכת הקרבנות.

‘ורבי שמעון, הא ודאי הושוו?’. הקושיא היא מכך שהושוו בקרא [ואולם מן הברייתא אין מקום להקשות על ר' שמעון – שהרי רבי יהודה הוא זה שאמרה. ופרש"י צריך באור] (רש"ש. וערש"י כת"י).

(ע"ב) ‘אין שעירי עבודת כוכבים טעונים סמיכה באהרן אלא בזקנים’. לכאורה קשה מהיכי תיתי לומר ששעירי ע"ז טעונים סמיכה באהרן? ויש לפרש שבא להוציא שלא נמעט מהפר (האמור בפר הבא על כל המצוות), פר טעון סמיכה בזקנים ואין שעירי ע"ז טעונים סמיכה בזקנים אלא באהרן – לכך כתוב החי (קין אורה ושפת אמת. וע"ע בהרחבה בחדושים ובאורים י, 1).

‘ורבי יהודה למה לי למעטינהו מקרא והא אמר רבינא גמירי שתי סמיכות בצבור? – גירסא בעלמא’. בכמה מקומות בתלמוד שאלו כן, 'למה לי קרא, הלכתא היא' (ע' סוכה כח. נויר כה: ועוד) – כי אין להלכות רמו במקרא ואין להוציאן באחת מהמידות שהתורה נדרשת בהן. ואולם דרשות שהן בגדר 'אסמכתא' בעלמא מצינו כמה פעמים בגמרא על דבר שבא ב'הלכה', כמו כאן. [וכגון ניסוך המים מהלכה, רמזוה מיתור מ' י' מ' בקרבנות החג]. ודרשות אלו אינן אלא 'רמו נסתר' (ע' בפירוש הרמב"ם סוכה סוף"ד; מגילת אסתר ריש שורש א). ויש שלא נאמרו על ידי החכמים אלא כדי לסמן ולזכור את ההלכה [וכמו שיעורי תורה שסמכום חכמים על הפסוק 'ארץ חטה...'] שאין הדרש מענין הפסוק כלל] (ע' בהקדמת הרמב"ם לפירוש המשנה; הקדמת קרית ספר).

‘שהיה ר' שמעון אומר: כל חטאת שנכנס דמה לפנים – טעונה סמיכה’. פירוש, כל חטאת פנימית המכפרת על עבירה ידועה – שהרי שעיר הנעשה בפנים אין צריך סמיכה. 'ואכתי צריך עיון' (גליונות קהלות יעקב).

ולפי מה שאמרו 'למה לי למימרא שהיה' – סימנא בעלמא' – אכן נקט כלל זה רק כדי לסמן שהסמיכות הקיימות בציבור הן אמורות בקרבנות [המכפרים על מצוה ידועה] שנכנס דמן לפנים. ואפשר עוד שכלל זה משמש כנימוק לכך שמסתבר לו לרבות שעירי עכו"ם ולא לרבות שעיר נחשון – שהם דומים לסמיכה אחרת שמצינו בציבור, בפר העלם דבר – כי שניהם נכנס דמם לפנים (עפ"י חדושים ובאורים י, 1).

על הקושיא 'למה לי למימרא שהיה' לכאורה היה מקום לתרץ שבא לומר בכלל זה שדוקא חטאת שנכנס דמה טעון סמיכה, הא פר ע"ז שהוא עולה – דינו כשאר קרבנות ציבור ואין בו סמיכה. אלא שהמפרשים כאן (ע' ברכת הזבח; טהרת הקדש; יד דוד) נקטו שדינו של פר ע"ז כפר הבא על כל המצוות, שאף לר' יהודה יש בו סמיכה. [נממילא נשמע סיוע לדבריהם מכך שהגמרא לא תרצה כן].

ואולם במנחת חינוך (קכ, טז) נקט כדבר פשוט שדין פר זה כדין שאר קרבנות ציבור שאין בהם סמיכה. ואין ברור מדבריו אם נקט כן רק אליבא דר' יהודה, או גם ר"ש מודה בזה שאין בו סמיכה – ואם כצד זה האחרון, כי אז היה מקום לפרש כן דברי ר' שמעון כאמור. ואולם אפשר שלא פרשו כן בגמרא, כי מהלשון משמע שר"ש בא לרבות דבר מה בכלל זה ולא למעט.

זאימא שעיר הנעשה בפנים? – דומיא דשעיר נשיא...' יש מי שכתב שהטעם לכך שלא מצינו וידוי כהן גדול על שעיר הנעשה בפנים, מפני שלא היתה בו סמיכה, ואין וידוי אלא בשעת סמיכה (עפ"י שו"ת בנין שלמה מא).

ובפרוש החזקוני (אחרי) נתן טעם אחר; הואיל ועלה עליו הגורל לה', גנאי הוא להתודות עליו. וזה דלא כדעת האברבנאל שכתב שהיה מתודה על שעיר הנעשה בפנים כשאר חטאות.

'קרבנו – ולא הבכור... ולא מעשר... ולא פסח.' יש לפרש כיצד ממועטים אלו ממלת קרבנו – אפשר משום שהבכור קדוש מרחם, וכן מעשר הרי הוא קדוש ממילא ביציאתו עשירי, ואין הדבר תלוי ברצונו של האדם, לכך אינם בכלל 'קרבנו'. וקרבת פסח – אפשר כיון שהכל חייבים בו ולא הוא בלבד, הלכך אינו בכלל 'קרבנו' (עפ"י שפת אמת. ע"ש ובקין אורה). אפשר שזו כוונת הרלב"ג בפרשת ויקרא (שהעיר עליו ב'כנסת הראשונים). ולענין פסח י"ל עוד כיון שבא בכנופיא ואין דרכו לבוא ביחיד [ומשום כך דומה הוא לקרבן ציבור בכמה ענינים], אין קרוי 'קרבנו' הפרטי.

למסקנא אמרו קראי אסמכתא בעלמא הוא. וכתבו רש"י (כת"י) ורגמ"ה סברא, ששלשה קרבנות אלו אינם באים לכפר על חטא או לרצות אלא באים כחובה. [ויתכן שסברא זו נכללת במיעוט 'קרבנו' – קרבן הבא לכפר ולרצות על בעליו והוא נפעל ומתקרב ונרצה על ידי קרבנו, משא"כ באלו. ואפשר זו כוונת הרמב"ם בפירוש המשנה]. ויתכן שבזה מיושבת תמיתה התוס' והלא פסח בכלל הקש הקרבנות להדדי (בובחים ז:): – שי"ל לענין סמיכה שענינה ריצוי וידוי אין מסתבר להקיש לשאר קרבנות. ואעפ"י שאין הקש למחצה, מצינו שבמקום שאין מסתבר להקיש אין מקישים (ע' במובא ביוס"ד קדושין טו. לו. וסנהדרין י).

*

יצוה שיסמוך עליו בעל הקרבן. והטעם, כי בזה יורקו החיצונים ההם שנתהוו ממעשיו הרעים

על הקרבן ההוא, ופעולה זו הודיעה ה' שתעשה בסגולת הבאת האדם קרבנו לבית אלהינו וסומך עליו, שם יעשה הדבר בכח השלם של אלהי הרוחות לכל בשר, וזה הוא טעם שצוה ה' הסמיכה בחטאות. והנה כל המעשה אשר יעשה בחטאת זבח והקטרה יפעיל בבחינה ההיא הנמשכת מהאדם בקרבן ההוא על ידי סמיכתו כנוכח, ובוזה היא נעקרת בחינת הרע' (אור החיים ויקרא טז).

'... ששבירת הדמיון הם הקרבנות... וזה בחינת סמיכה על הקרבנות, כי הקרבנות מביאין מבהמות, שהם בחינת כח המדמה, כי הבהמה יש לה גם כן כח המדמה. וכשארם הולך אחר המדמה שבלב, דהיינו אחר תאוותיו ח"ו שבאין מכח המדמה – זהו מעשה בהמה ממש, כי גם הבהמה יש לה כח המדמה, ועל כן כשארם חוטא ח"ו, וכל החטאים באין על ידי כח המדמה שמשם נמשכין כל התאוות – על כן הוא צריך להביא קרבן מבהמות. וצריך לסמוך עליו ולהתודות כל חטאיו על הקרבן בשעת הסמיכה, ועל ידי זה נמשכין כל החטאים וכל כח המדמה על הבהמה, שהיא בחינת מדמה כנ"ל, ואחר כך תכף לסמיכה – שחיטה, ושוחטין הבהמה לקרבן, ועל ידי זה נכנע ונשבר המדמה' (לקוטי מוהר"ן כה"ה).

דף צג

'היורש סומך'. בארו האחרונים הטעם, מפני שהיורש מתכפר בקרבן אביו, על כל פנים כפרה מקופיא (ע' זבחים ו), לפיכך הוא כבעלי הקרבן. ומאותו הטעם מביא היורש נסכים כמו ששינו במשנה. ואפילו לא ירש נסכים מאת המוריש – חייב להביא נסכים, כי חיובו בנסכים נובע מחמת כפרת עצמו בקרבן זה, לא מחמת חיובי המוריש (עפ"י אור גדול על המשניות; חזון איש זבחים א, ה; חדושים ובאורים ה, יא). וזה דלא כדברי התו"ט במשנתנו שאינו מביא נסכים אלא אם ירש ממון.

(מטעם זה נראה שגם היורש את אמו או את הסומא סומך, אעפ"י שאצל המוריש לא היה דין סמיכה, כי הסמיכה אינה כקיום חובת דין המוריש אלא חיוב עצמי של היורש, וכפי שצידד במנחת חינוך (קטו, ו).

ונסתפקו אחרונים בכיו"ב; כאשר בתחילה לא היה בקרבן דין סמיכה, האם יכול לחול אחר כך; כגון גוי שהפריש קרבן ונתגייר – האם סומך על קרבנו. ע' שפ"א לעיל סא: צפנת פענח כד).

בספר אבי עזרי (מעשה הקרבנות [רביעאה ג, ט] צידד שמא בעניננו אין דיני קדימה של סדר ירושה, אלא אף הקרוב היותר רחוק [כגון אביו, במקום שיש לו בן], נחשב הוא ל'יורש' לענין כפרת הקרבן וסומך ומביא נסכים.

ועוד נוטה לומר שדין ירושה לענין קרבן, אינו שייך אלא בירושה ישירה, ולא בירושות שעל ידי דין 'משמוש' [כגון שמת אבי המת, ויורשים אותו אחיו או אחי אביו].

זתכף לסמיכה שחיטה. על שיעור התכיפות – ע' במובא ביוסף דעת זבחים לג.

'זיליף תחלת הקדש מסוף הקדש, מה סוף הקדש יורש אינו סומך אף תחלת הקדש יורש אינו מימר'. פירוש, כיון שידענו שאין אדם סומך על קרבן שאינו שלו, וכן אינו ממיר על קרבן חברו [כמו שדרשו בפ"ק דתמורה מוהיה הוא ותמורתו יהיה קדש], אם כן כשם שאין היורש נחשב 'בעלים' לענין סמיכה, כמו כן אינו 'בעלים' לענין תמורה (עפ"י תוס' כאן; שיטמ"ק ריש ערכין).